

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Ο ΝΙΚΟΣ Σ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΚΑΙ

Η “ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ” ΤΟΥ

«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ»

(τομ. ΙΣΤ', σ. 312)

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, 1976

Ο ΝΙΚΟΣ Σ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΚΑΙ Η "ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ" ΤΟΥ

Οι άνθρωποι με τα μεγάλα «μεράκια» έχουν προσφέρει ούσιαστικά στον έλλη-
νισμό. Ύλοποιούν κάποιο πνευματικό τους πάθος, πέστε ένα όνειρο, που ή διοικητική
ανάγκη κι οι περιστάσεις δέν τόν άφησαν ν' αναπτυχθή και νά ολοκληρωθή. Σχη-
ματίζουν στην άρχή τόν πυρήνα, π.χ. ένα έπιπλο.μ' ένθύμια, μιá μικρή διδλισθήκη
μέ τά πρώτα σπάνια διδλία, ένα συρτάρι μέ ύλικό άπό τό λαϊκό μας πλούτο κλπ.
Ύστερα μέ τά χρόνια πλουτίζουν αυτόν τόν άρχικό πυρήνα. Και μιá μέρα ξαφνι-
κά άπό μιάν έμπνευση τακτοποιούν τό ύλικό τους. Και τό μεράκι, που ήταν άπό
πρώτη ματιá μιá προσωπική υπόθεση ή ένα πνευματικό πάθος, που όρισκόταν σέ
μιá άσαφή κατάσταση, άς πούμε σέ θεωρητικά έπίπεδα, παίρνει μορφή μέ σαφή
πιá στόχο, και γίνεται σιγά - σιγά ιστορία και προσφορά σέ μιá κατοπινή στιγμή.
Ίκανοποιείται ό συλλέκτης και ή φιλοδοξία του, όλοτελα νόμιμη και σεβαστή, χαι-
ρεται την ύλοποίηση των ονειρών του. Κάποτε έρχεται ή στιγμή τής προβολής όλου
αυτόσ του πλούτου. Και τότε ή προσωπική υπόθεση μεταφέρεται στό κοινό ένδιαφέ-
ρον, έστω κι άν αποστεινεται σέ ειδικό κλάδο, και ξεφεύγει άπό τό στενό άτομικό
του συλλέκτη πάθος, γίνεται άπόκτημα του τόπου. Αυτό τό άπόκτημα είναι πιá
δείγμα πολιτισμού και ταυτοχρόνως διάσωση πολιτισμού. Πρέπει νά όμολογηθή πώς
οί άνθρωποι αυτόσ του τύπου συχνά δίνουν χρώμα σ' ένα τόπο, σάν ευεργέτες, κι
άς φυλάγεται ό τίτλος αυτόσ σέ όσους προσφέρουν ένα μεγάλο ποσόν για κάποιο
σκοπό, και όχι τόσο σ' αυτούσ που προσφέρουν πνευματικά κεφάλαια (παρόλο που
συχνά και τό πνευματικό κεφάλαιο συνοδεύεται άπό κάποιες οικονομικές επιβαρύν-
σεις του όσος).

Ό Νίκος Σ. Νικολαΐδης είχε στα νεαρά του χρόνια τό «μεράκι» του θεάτρου.
Άπό ένστικτο άναζητούσε τή μέθη που χαρίζει τό σανίδι και ή υποκριτική τέχνη.
Έμπειρικά έξυπνήτέησε τό θέατρο στη Λεμεσό, μέ μεγάλα όνειρα, προπαντός μέ
πνευματικό πάθος. Έφηθος άκόμα κατώρθωσε νά μεταδώση τό θεατρικό του πάθος
και σέ άλλους και νά ιδρύση θεατρικούς έρασιτεχνικούς όμιλους. Άπό τό 1926 ως
τό 1946, μιá είκοσαετία μέ ενεργό άνάμιξη στην υποκριτική τέχνη τής Λεμεσοϋ, ό
Νικολαΐδης έχει ιδρύσει τούς έξής θεατρικούς όμιλους σάν πραγματικός πρωτεργά-
της:

Α) Έρασιτεχνικός Όμιλος Λεμεσοϋ «Προμηθεϋς»
(1931), που άργότερα διαμορφώθηκε σέ νέο συγκρότημα μέ την όνομασία «Νέος
Όμιλος Έρασιτεχνών Λεμεσοϋ». Ό όμιλος αυτός έχει παρουσιάσει τά έξής έργα:

1) Γ. Βουλοδήμου «Νύκτα έλεημοσύνης» (23 Ίουλίου 1931) και επιθεωρη-
σιακά νούμερα, στα όποια ό Νικολαΐδης έπαιξε ένα ρόλο γέρου.

2) Μιá παράσταση στις 19 Δεκέβρη 1931 μέ τό παρακάτω πρόγραμμα:

α) «Ζητείται ύπηρέτης» (κωμωδία).

6) «Στὰ κρία τοῦ λουτροῦ» (κωμωδία)

γ) Ἐπιθεώρηση, στὴν ὁποία ἔπαιξε ὁ Νικολαΐδης.

3) Νικοντέμι «Τὸ κουρέλι» καὶ Ν. Λάσκαρι «Τὸ κοκκαλάκι τῆς νυκτερίδας» (20 Ὀκτώβριον 1932).

4) Ἐρρ. Μπερυσταῖν «Ὁ Ἰσραήλ» (2 Φλεβάρη 1933). Στὸ ἔργο αὐτὸ ὁ Νικολαΐδης ἔπαιξε τὸν Ἀβδὰ Σουλδιάν.

5) Τζακομέτι «Ὁ κατάδικος» (11 Ἰουλίου 1933). Στὸ ἔργο αὐτὸ ἔπαιξε ὁ Νικολαΐδης τὸν Ἀβδὰ Μορένο.

Β) «Ἐρρασιτεχνικός Ὀμιλος Λεμεσοῦ» (ΕΟΛ), ποὺ ἰδρύθηκε τὸν Αὐγούστο τοῦ 1934. Στὴν ἔφημερίδα «Ἀλήθεια» (31.8.1934) δημοσιεύεται ὁμιλία τοῦ Εὐσκίου Πεύκη (ψευδώνυμο τοῦ Εὐέλθοντα Πιταλλίδη) ποὺ διαβάστηκε σὲ συγκέντρωση γιὰ τὴν ἵδρυση τοῦ θεατρικοῦ αὐτοῦ ὁμίλου. Σ' αὐτὴ τὴν ὁμιλία γίνεται εἰδικὴ ἀναφορὰ στὴ συμμετοχὴ τοῦ Νικολαΐδη σὰ βασικοῦ στελέχους καὶ σὰν ἐγγύηση γιὰ μιὰ μελλοντικὴ ἐπιτυχία. Ὁ ὁμιλος αὐτὸς ὀργάνωσε καὶ μιὰ 150μελῆ ὁμάδα καὶ ἀγόρασε καὶ μουσικὰ ὄργανα γιὰ τὶς θεατρικὲς του ἀνάγκες. Ἐπίσης προκήρυξε διαγωνισμό θεατρικῶν ἔργων καὶ μὲς τοὺς κριτὲς τοῦ διαγωνισμοῦ αὐτοῦ συμπεριλαμβάνονταν καὶ ὁ Νικολαΐδης. («Πρωϊνὴ» 30.5.1935) Στὶς ἐσπερίδες τοῦ ΕΟΛ λάμβαναν μέρος διάφοροι ἐπίσημοι ὅπως ὁ τότε δήμαρχος Ἀλέκος Ζήνων καὶ ἄλλοι μὲ ἀπαγγελίες κλπ. Ὁ ὁμιλος αὐτὸς παρουσίασε τὰ ἐξῆς:

1) «Κυπριακὴ». Μιὰ δίπρακτὴ κωμωδία μὲ πρωταγωνιστὲς τὸν Νικολαΐδη καὶ Ἀλέκο Κοντόπουλο. Γιὰ τὴν παράσταση ἔγραψε ὁ «Παρατηρητὴς» (17.1.1935).

2) Λαβεντάν «Ἡ μονομαχία». Ἡ ἔφημερίδα «Χρόνος - Παρατηρητὴς» (2.6.35) γράφει: «θαυμάσιο τὸ παίξιμο τῶν Νικολαΐδη καὶ Παπαγεωργίου» (= Μορέας).

3) Λαβεντάν «Κλῆρος» μὲ σύμπραξη τοῦ θίασου Σὺλδα καὶ μὲ πρωταγωνιστὴ τὸν Νικολαΐδη (3.8.35). Ἡ ἔφημερίδα «Παρατηρητὴς» (8.8.35) γράφει: «Οἱ κ.κ. Νικολαΐδης καὶ Κοντόπουλος μᾶς ἐνεφάνισαν ἓνα ταλέντο δημιουργικόν, τὸ ὁποῖον ἐσκόρπισε προχθὲς τὴ συγκίνηση σὲ σκηνὲς δραματικῆς συγκρούσεως». Ἐπίσης ἡ ἔφημερίδα «Ἀλήθεια» (9.8.35) γράφει: «Ὁ κ. Νικολαΐδης μᾶς ἔδειξε καὶ πάλιν μὲ τὸ παίξιμό του τί εἶναι θέατρο καὶ ἡθοποιΐα».

Γ) «Σύλλογος Ἐρρασιτεχνῶν Ἀποφοίτων Λεμεσοῦ» (ΕΣΑΛ), ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 1941. Ἡ «Ἐσπερινὴ» γράφει ἀνάμεσα στ' ἄλλα καὶ τὸ ἐξῆς: «Ἐνεργεῖα τοῦ γνωστοῦ καλλιτέχνου κ. Ν. Νικολαΐδη» (25.2.41).

Ὁ σύλλογος αὐτὸς ἔπαιξε τὰ ἐξῆς ἔργα:

1) Ριχάρδου Φὸς «Ὁ ἔνοχος», ποὺ δίδαξε καὶ ἔπαιξε ὁ Νικολαΐδης. Ὁ «Ἀνεξάρτητος» ἔγραψε γιὰ τὴν παράσταση: «Ὁ κ. Νικολαΐδης ποὺ πρωταγωνιστοῦσε στὸ ρόλο τοῦ κατάδικου Θωμᾶ Λέρ ἦταν πραγματικὰ ὑπέροχος... Στὸν διοργανωτὴ καὶ ἐμπυχωτὴ τοῦ Συλλόγου αὐτοῦ κ. Νίκο Νικολαΐδη ἀξίζει ἓνα μεγάλο μπράβο». (29.3.41).

2) (α) Ν. Νικολαΐδη (ψευδώνυμο Zweining)* «Ὁ τσιγκούνης»,

* Τὸ ψευδώνυμο τοῦ Νικολαΐδη «Zweining», μὲ τὸ ὁποῖο ὑπόγραφε θεατρικὰ ἄρθρα του σκορπισμένα σὲ διάφορες ἔφημερίδες καὶ περιοδικὰ, ἀποκάλυψε ὁ Εὐσκίος Πεύκης στὴν «Ἀλήθεια» (29.6.1934). Ὁ Νικολαΐδης μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔχει κάμει καὶ δυὸ διαλέξεις, μιὰ γιὰ τὴ γένεση τοῦ θεάτρου («Χρόνος», 26.9.1940) καὶ μιὰ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μολιέρου («Χρόνος» 19.10.1940). Ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα καταποτιστικὰ ἄρθρα ἔχει δημοσιεύσει μὲ τ' ὄνομά του σὰν τὸν «Αὐγούστο Στρίνμπερ» («Ἐλεύθερος Κόσμος» Ἀπρ. 1945), «Τὸ Ἰαπωνικὸ Θέατρο» («Ἐλεύθερος Κόσμος», Μάιος 1945) καὶ ἄλλα.

(6) Ν. Νικολαΐδης (διασκευή) «Ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος» (30.1.42). Στὸ δεύτερο ἔργο ὁ Νικολαΐδης ἔπαιξε σὲ δύο ρόλους. Ἡ «Ἐλευθερία» ἔγραψε γιὰ τὴν παράσταση αὐτὴν καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος» διασκευὴ μὲ τρόπο θαυμασιό ἀπὸ τὸν μάστορα τῆς σκηνηκίτης δεξιοτεχνίας κ. Ν. Νικολαΐδης, ἐπίσης δὲ ἐπαίχθη καὶ ἡ κωμῶδια «Τσιγκούννης» συγγραφή τοῦ φιλομούσου ἰδίου νέου. Μιὰ κωμῶδια διασκευαστικὴ, ἀλλὰ συγχρόνως σοδαρὴ στὸ δάθος». (18.2.42).

3) Κ. Χαράκη «Ὁ κατήφορος» (15.12.42) μὲ σκηνοθεσία Ν. Νικολαΐδης καὶ μουσικὴ Σόλ. Μιχαηλίδης. Στὸ ἔργο αὐτὸ ἔπαιξε τὸ ρόλο τοῦ Πέτρο Μουζούρη ὁ Νικολαΐδης. Ὁ «Χρόνος» ἔγραψε γιὰ τὴν παράσταση: «Ὁ δημιουργὸς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἐν λόγῳ Συλλόγου κ. Ν. Νικολαΐδης, ὅστις εἶναι καὶ ὁ διδάξας τὸ ἔργον, εἶναι ἄξιος διὰ τοῦτο τῶν θερμωτέρων συγχαρητηρίων» (19.12.42).

4) Δ. Δημητριάδης «Ψυχὴς στὸν πόλεμο». Ἡ «Ἐλευθερία» γράφει: «Ὁ κ. Ν. Νικολαΐδης σὰν ἔμπειρος ἠθοποιὸς δημιούργησε ἕνα ὠραῖο καὶ εὐχάριστο τύπο Πατέρα, ποὺ χάριζε ἕνα ἀνάλαφρο τόνο στὴ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα». (26.6.43).

Δ) «Νέα Σκηνή», ποὺ ἰδρύθηκε τὸ 1943. Ὁ ἐπαγγελματικὸς αὐτὸς ὄμιλος θεάτρου παρουσίασε τὰ ἐξῆς ἔργα:

1) «Ὁ φακὸς» (15.9.43) μὲ σκηνοθεσία Ν. Νικολαΐδης.

2) «Ἐδῶ Λεμεσὸς» (15.12.43) μὲ πολλὰ νούμερα, γραμμένα ἀπὸ τοὺς Ν. Νικολαΐδης, Β. Πάπ, Θρ. Μακρυγιάννη, Χανοῦσεν. Ὁ Νικολαΐδης ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἔγραψε τὴν Ὁδερτούρα τοῦ «Ἐδῶ Λεμεσὸς» ἢ ὁποῖα χρησιμοποιεῖται ὡς σήμερα στὸ Καρναβάλι τῆς Λεμεσοῦ.

Ε) «Μορφωτικὸς Ὀμιλος Κοριτσιῶν Λεμεσοῦ» (1933), στὸν ὁποῖον ἔχει συμπράξει ὁ Νικολαΐδης ἀπὸ μέρους τοῦ συλλόγου «Προμηθεύς». Ὁ Ὀμιλος αὐτὸς παρουσίασε τρία ἔργα: «Τὸ πατρικὸ σπίτι», τοῦ Στ. Δάφνης, τὸ «Ἡ θεία δίκη», τῶν Φουρνιῆ καὶ Μαγιέρ καὶ τὴν «Ἀνάσταση», τοῦ Τολστόη, στὴν ὁποῖαν ἔπαιξε καὶ ὁ Νικολαΐδης.

Δίπλα στὶς συμμετοχὰς αὐτὲς τοῦ Νικολαΐδης, στὶς ὁποῖες ὀλοφάνερα καταφαίνονται ἡ καίρια συμβολὴ του, θίσασιν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὸν χρησιμοποιοῦσαν σὰν γκέστ—στὰρ σὲ ρόλους ὑπολογίσιμους, ὅπως π.χ. ὁ Νέξερ στὸ ἔργο «Παπὰ Λέ Μπουάρ» τοῦ Αἰκάρντ, στὸν «Ἰωακείμ Τιθέντα» (γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς) τοῦ Μπλάσκο Ἰμπάνιθ, στὸ «Κόκκινο ποικύμισο» τοῦ Σπύρου Μελά κλπ.

Ἀλλὰ καὶ στὶς Συντεχνίες Λεμεσοῦ δίδαξε διάφορα ἔργα τὸ 1940. Ἐπιπλέον ἀντιπροσώπευε τὴν «Ἐταιρία Ἑλλήνων Θεατρικῶν Συγγραφέων» (1933). Δὲ θᾶταν ἄσκοπη μιὰ συμπλήρωση στὴν πιὸ πάνω θεατρικὴ δραστηριότητα τοῦ Νικολαΐδης. Μερικὰ γεγονότα τῆς πολὺ τρυφερῆς νιότης ξυπνοῦν κάποιες κλίσεις καὶ τοὺς δίνουν μορφὴ. Μικρὸ παιδί ὁ Νικολαΐδης τὸ 1923 παρουσιάστηκε στὴ «Φρασκουῖτα», ἀνάμεσα στὴν ὁμάδα τῶν ναυαγῶν, ποὺ ἔπαιξε τότε στὸ κινηματοθέατρο «Pathe» ὁ Κώστα Μουστάκας. Ἐξᾶλλου ἡ «Παρίτικη Ἐπιθεώρηση» τῶν Σωτηράκη καὶ Κώστα Μαρκίδη, ἀπὸ τὴν Πάφο ἀπ' ὅπου κατάγεται καὶ ὁ Νικολαΐδης (γεννήθηκε σ' αὐτὴ τὸ 1909), τοῦ ἄνοιξε περισσότερο τοὺς ὀρίζοντες πρὸς τὴ θεατρικὴ πραγματικότητα.

Ἡ προσφορὰ τοῦ Νικολαΐδης στὴ θεατρικὴ κίνησιν τῆς Λεμεσοῦ φαίνεται καὶ ἀπὸ ἕνα ἔγγραφο τοῦ Τούρκου γιατροῦ Τενιζέρ, ποὺ τὸ δημοσιεύουμε ἐδῶ καὶ γιὰ ἄλλους ἀκόμα λόγους, σὰ μιὰ ἀπόδειξιν τῆς συνεργασίας ἑλληνικοῦ καὶ τουρκοῦ στοιχείου σ' αὐτὸν τὸν κάποτε γαλήνιο καὶ ἀδελφικὸ χῶρο τῆς Μεσόγειου.

Κύριον Νίκον Νικολαΐδην,
Λεμεσόν.

Κύριε,

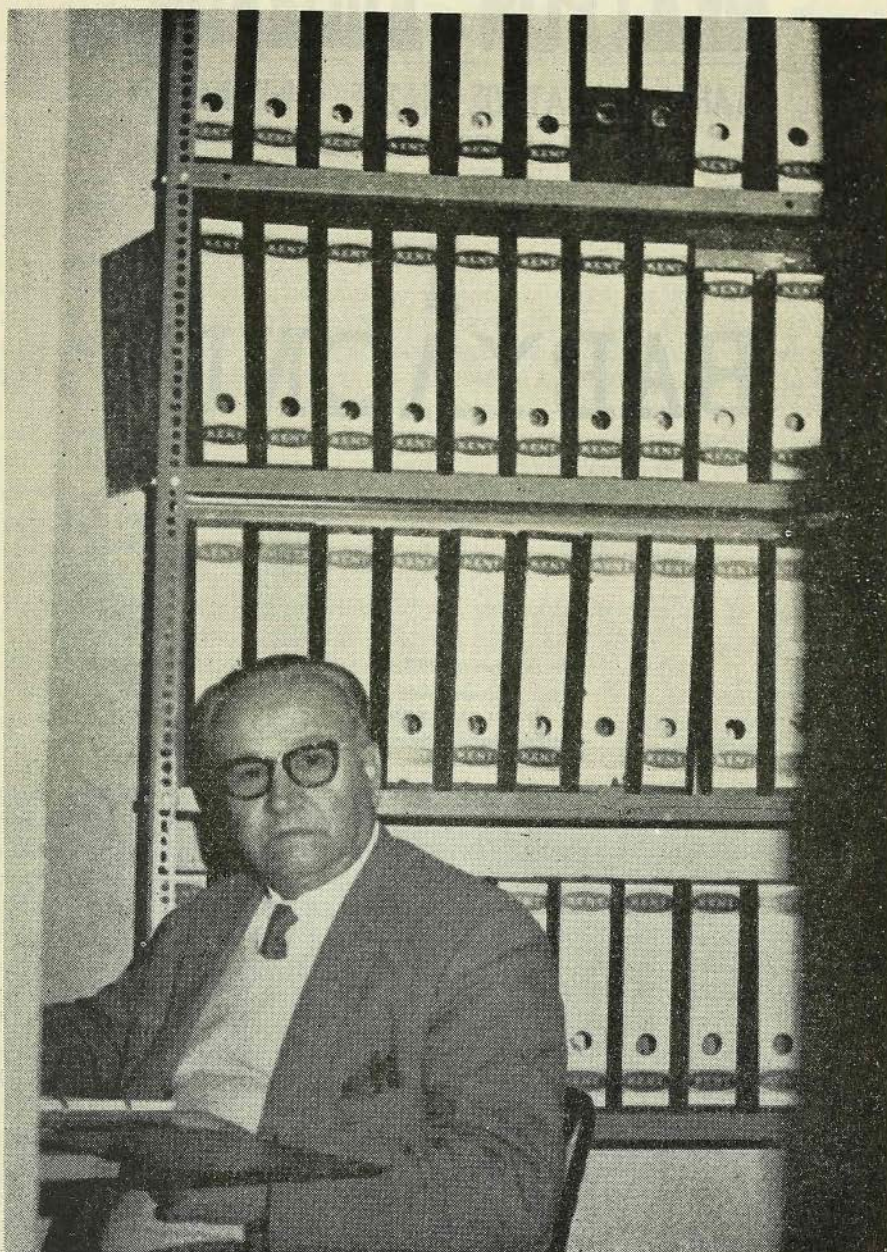
Ἡ Τουρκικὴ Λέσχη «Πρόσδος» ἐκφράζει δι' ἑμοῦ τὰς εὐχαριστίας της πρὸς ὑμᾶς διὰ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας σας πού τῆς προσφέρατε καὶ αἱ ὁποῖαι συνέβαλον ὁμολογουμένως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς θεατρικῆς της παραστάσεως κατὰ τὴν νύκτα τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1939.

Ἐσωκλείω ἐνταῦθα μίαν λίραν (ἄρ. £ 1.0.0.) ποσὸν τὸ ὅποιον εἶναι πολὺ μικρὸν διὰ τὰς ὡς ἄνω ὑπηρεσίας σας ἀλλὰ τὸ ὅποιον θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ δεχθεῖτε ὡς ἐλάχιστον μὲν τίμημα ἀλλ' ὡς ἔμπρακτον εἰλικρινὲς δεῖγμα τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐκτιμῆσεώς μας.

Διατελῶ μετὰ πάσης τιμῆς
καὶ ἐκτιμῆσεως
Dr. H. Denizel (ὕπογραφή)

Ὁ Ν. Νικολαΐδης ἀφοῦ θῆτευσε στὸ σανίδι σὲ μίαν ἡρεμὴ ἐποχῇ, πού τῇ χαρακτηρισίζαν οἱ πολὺ λίγες ἀναζητήσεις, καὶ πιδ ὕστερα στὴν πολεμικὴ περίοδο, πού τῇ ἐπιγιγε ἡ ἀγωνία γιὰ μιὰ γερμανικὴ ἐπίθεση, ἐνῶ ταυτόχρονα τὸ νησί ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον, ἰδίως ἀπὸ τὸ πνευματικὸ του κέντρο τὴν Ἀθήνα, ἄρχισε τὸ σκόρπιο θεατρικὸ ὄλκον νὰ τὸ συγκεντρῶνῃ καὶ νὰ τοῦ δίνη κάποια τάξη. Τὰ ἐνθῦμα, πού ἀνταποκρίνονταν σὲ μιὰ φυσικὴ φιλοδοξία, παίρνανε μίαν ἄλλη ὄψη: γίνονταν μαρτυρίες μιᾶς ἱστορίας. Ἡ «Θ ε α τ ρ ι κ ῆ Σ υ λ λ ο γ ῆ» (μιὰ ὀνομασία πολὺ ταπεινὸφρονη, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα εἶναι μικρὸ μουσεῖο ἀν λογαριάσεως τὸν πληθυσμὸ μας καὶ τὴν κουλτούρα μας) τοῦ Νίκου Νικολαΐδη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἑξῆς: α) ἀπὸ φάιλς ταξινομημένα χρονολογικά, πού περιέχουν προγράμματα, φωτογραφίες, κριτικὲς καὶ ἀναγγελίες ἐφημερίδων γιὰ θέατρο. Αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιαστικότερο γιὰ τὴν Κύπρο μέρος τῆς «Θεατρικῆς Συλλογῆς». Μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀπόλυτα συμπληρωμένο. Συνεχῶς ὁμως πλουτίζεται. Κι ὁ συλλέκτης Νικολαΐδης παθαίνεται κυριολεκτικὰ γιὰ τὸν ἐμπλουτισμὸ αὐτόν, ξοδεύοντας χρῆμα καὶ χρόνον, κοντὰ στὸ ἀσίγηστο πάθος του. Τὰ φάιλς εἶναι ταξινομημένα χρονολογικά ἀπὸ τὸ 1880 ὡς τὰ σήμερα. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ φάιλς ἔχουμε συνθέσει τὴ θεατρικὴ δραστηριότητα τοῦ Νικολαΐδη, μὲ βάση τὰ προγράμματα τῶν παραστάσεων, τὰ φωτοτυπημένα σημειώματα ἐφημερίδων κλπ. Τὸ πιδ παλιὸ ἀπόσπασμα, πού περιλαμβάνεται στὰ φάιλς αὐτὰ, εἶναι τὸ πρόγραμμα τῆς «Βαβυλωνίας» (1879), τὸ ὁποῖο δώρισε στὴ «Θεατρικὴ Συλλογῆ» ὁ Σ. Καραντινός. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γενικὰ φάιλς ὑπάρχουν φάιλς μὲ εἰδικὰ κεφάλαια, ὅπως π.χ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου ἀπὸ τὸ 1931—1934 (τὰ ὑπόλοιπα χρόνια καλύπτονται ἀπὸ τὴ σειρά τῆς ἐφημερίδος «Νέα», ἀλλὰ δὲν ἀξιοποιήθηκαν γιὰτὶ ὁ συλλέκτης προτίμησε νὰ κρατήσῃ δεμένη ξεχωριστὰ τὴν ἀθηναϊκὴν αὐτὴν ἐφημερίδα), τῆς ἀλληλογραφίας του μὲ τὸν Γιάννη Σιδέρη, τῶν ταξιδιωτικῶν του ἐντυπώσεων καὶ ἐνθυμίων κλπ. β) ἀπὸ βιβλία μὲ θέατρο, τόσο γιὰ μεγάλους, ὅσο καὶ γιὰ παιδιὰ, γ) ἀπὸ ὀλοκληρωμένες σειρὲς περιοδικῶν ἑλληνικῶν καὶ ξένων ὡς πηγὲς πληροφοριῶν γιὰ τὸ θέατρο. Π.χ. ὅλη ἡ σειρά τῆς «Νέας Ἑστίας», τὸ «Ραδιοτηλεόραση» (Ἀθήνα), «Ραδιοπρόγραμμα» (Λευκωσία) καὶ πολλοὶ τόμοι τοῦ περιοδικοῦ «Παναθηναϊα», ἀλλὰ καὶ πιδ παλιῶν σὰν τὸν «Ἐσπερον» τῆς Λειψίας (1881—1886, πέντε τόμοι), τὸ «Μέντωρ (Σμύρνης) καὶ σειρὲς τῶν λαϊκῶν περιοδικῶν. δ) ἀπὸ γκραβούρες, φωτογραφίες, ἀφίσες κλπ, πού σχετίζονται μὲ τὸ θέατρο. ε) ἀπὸ σειρὲς ἐφημερίδων δεμένων, ἐνῶ ἄλλοῦ ἄλλα φύλλα περιμένουν ν' ἀποκοποῦν τὰ κομμάτια πού ἀναφέρονται στὸ θέατρο. στ) ἀπὸ χειρόγραφα θεατρικὰ κείμενα διασκευασμένα ἀπὸ τοὺς ἡθοποιούς γιὰ τὴ δική τους παράσταση. Αὐτὰ ἀντιπροσωπεύουν τὸ ρεπερτόριο τῶν ἀρ-

Ο Ν. Νικολαΐδης μπροστά στα ράφια με τὰ φάιλς τῆς «Θεατρικῆς Συλλογῆς» του

ΘΕΑΤΡΟΝ - ΔΙΟΛΩΝ.

ΕΛΛΗΝ. ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΘΙΑΣΟΣ «ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ»

ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ 22^η.

τὴν ἐσπέραν τῆς ΠΕΜΠΤΗΣ 5 Μαΐου 1879

ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

Ἐθνικὴ Κυριακὴ πρωτῆς τοῦ ἔτους 4 Δ. Κ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ, τῆς ἑρατικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας τοῦ ἱεροῦ μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΑΝΑΤΟΛΙΤΗΣ
 ΔΙΤΥΝΘΟΣ ἑταίρος
 ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ
 ΚΡΗΤΙΚΟΣ
 ΔΑΨΕΛΛΑ ἑταίρα τοῦ
 ΓΑΡΟΥΦΙ ἡρώς τῆς
 Περσικῆς ἡρώος
 ΛΙΟΣ
 ΚΥΡΙΟΣ
 ΜΙΣΘΟΛΟΓΟΣ
 ΑΔΑΝΤΟΣ
 ΓΑΤΡΟΣ ἄστυς καὶ ἄστυς
 ΠΡΩΜΑΧΟΣ ἄστυς
 ΚΑΙ ΓΕΡΩΝ ἄστυς

ἩΘΗΟΙΟΙ

Γ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
 ΔΗ. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ
 ΔΙΟΝ. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ
 ΝΙΚ. ΠΑΡΑΣΧΥΦΟΡΟΣ
 ΙΩΑΝΝΑ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
 ΕΛΕΝΗ ΚΕΛΗ
 Η. ΤΣΟΥΚΑΣ
 Η. ΡΟΥΣΟΣ
 Ν. ΚΑΡΒΟΒΛΑΒΗΣ
 Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
 ΕΛΥΣ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
 Δ. ΤΑΒΟΥΛΑΡΗΣ
 ΚΙΜΩΝ ΠΙΝΔΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Γ. ΑΓΑΚΑΔΗΣ
 ΑΓΕΛΑΝΤΡΟΣ

Κλητήρες τῆς Ἀστυνομίας -- Ἡ Σκηὴ ἐν Νεοπόλει.

ΤΙΜΑΙ ΑΙ ΣΥΝΗΘΕΙΣ

Ἡ παράστασις ἀρχαίαι τὴν ἑθνη καὶ 1/2 Μ. Μ.

Ἡ ἑρατικὴ ἑρατικὴ

χῶν τοῦ αἰώνα μας. Ἡ συλλογὴ περιέχει 53 τέτοια ἔργα, π.χ. Ἀθλητῆς μετὰ τὸ σταυρὸν (Μίμου Μωραϊτίνη), Ἡ ψυχοκόρη, δράμα (Κώστα Κρυστάλλη), Ἡ στρίγγλα ποῦ ἔγινε ἀρνάκι, κωμωδία, Ρακοσυλλέκτης τῶν Παρισίων, δράμα, κλπ. ζ) Δεκάδες - δεκάδες καστέτες μετὰ θεατρικὰ ἔργα, ὅπως π.χ. τὸν «Προμηθεὺς Δεσμώτης» τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἄλλες ἑλληνικὲς τραγωδίαι, τὸν «Γύπαρη», τοὺς «Παλαιστῆς» τοῦ Καρρά, τὸν «Ἀμφιτρυῶνα» τοῦ Ζιροντοῦ, «Τὸ μυστικὸ τῆς κοντέσσας Βαλέραινας» τοῦ Ξενοπούλου καὶ ἄλλα. η) ἀπὸ ρουχισμό καὶ θεατρικὰ σύνεργα, π.χ. διατηρεῖται μιὰ στολὴ ἀπὸ τὴν ἐπιθεώρηση «Ἐδῶ Λεμεσός», ποῦ φτιαχτήκε ἀπὸ σακούλα καὶ μπογιατίστηκε γιὰ τὴν ἀγορὰ δὲ διέθετε ἄλλο εἶδος ρούχου ἕξαιτίας τῶν πολεμικῶν συνθηκῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ θεατρικὰ σύνεργα τῆς Φραντζέσκας Νικήτα (ὑψίφωνου τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς) (1909 - 1971) ὡς τουαλέτες, παπούτσια, κοσμήματα, περούκα κλπ. δρῖσκονται στὴν «Θεατρικὴ Συλλογὴ» (δωρεὰ τῆς οἰκογένειάς της).

Γιὰ τὴν «Θεατρικὴ Συλλογὴ» τοῦ Ν. Νικολαΐδη ἔχουν μιλήσει πολλοί, ἰδιαίτερα τονίζεται ἔδῳ ἡ μεγάλῃ ἐκτίμηση τοῦ Γιάννη Σιδέρη, τοῦ εἰδικώτερου στὸν τομέα αὐτόν, ποῦ εὐγενικὰ πρόσφερε στὸν συλλέκτη ὕλικὸ ἀπὸ τὸ «Θεατρικὸ Μουσεῖο» τῆς Ἀθήνας. Ἀπὸ τὸ ὕλικὸ αὐτὸ δημοσιεύονται ἔδῳ μερικὰ κομμάτια, τιμῶντας ἔτσι τὴν Κοτοπούλη, τὸν Σιδέρη καὶ τὸν Νικολαΐδη. Αὐτὰ ἀναφέρονται στὴν τριακονταετηρίδα τοῦ θιάσου Κοτοπούλης ποῦ ἔγινε τὸ 1939 στὴν Ἀθήνα.

Ἦνθαρε ἀσφαλῶς δυσκολία στὴ λεπτομερῆ περιγραφή τῆς «Θεατρικῆς Συλλογῆς». Τοῦτο θάναι ἔργο στὸ μέλλον ἐνδὸς εἰδικοῦ, ποῦ θὰ καταγράψῃ τὸ ὕλικὸ καὶ θὰ τὸ περάσῃ σὲ καταλόγους μετὰ σχετικὰ σχόλια. Ἡ παρούσα ἐργασία ἔχει ἄλλο σκο-

πό: να τιμήση με γενικότητες τὸν συλλέκτη καὶ νὰ ἐπισημάνῃ τὴ σημασία τῆς συλλογῆς, ἐπιτίζοντας σὲ μιὰ σύντομη ἀπὸ μέρους ὑπευθύνων σώματων ἀξιοποίησίν της γιὰ κοινὴ χρήση. Δυστυχῶς πολλὰ λέμε σὲ δεδομένη στιγμή, ἀλλὰ ὅλα τούτα ξεχνιοῦνται τὴν ἐπομένη ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἓνα κείμενο πού νὰ ὑπενθυμίξῃ τὶς ὑποχρεώσεις μας.

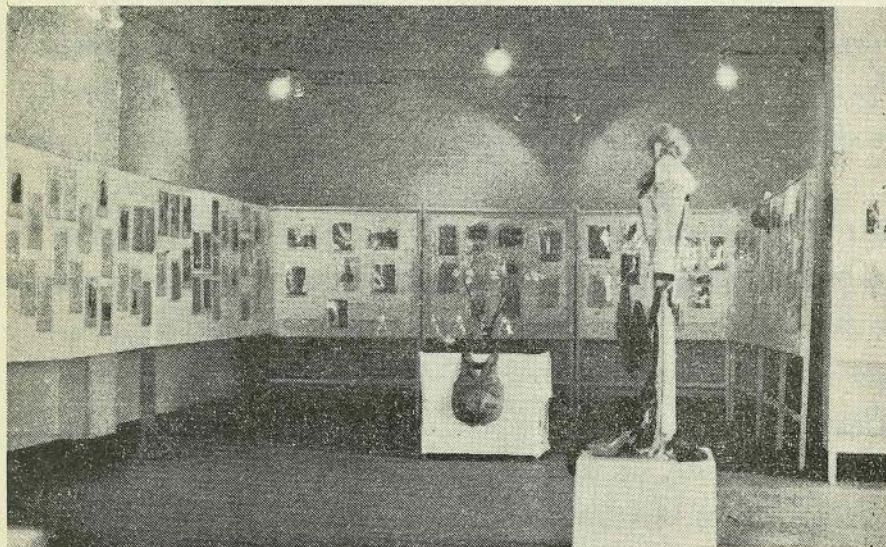
Ἡ ἀξία τῆς «Θεατρικῆς Συλλογῆς» φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν ἐξῆς χαρακτηρισμὸ τοῦ Γιάννη Σιδέρη στὸ βιβλίο του «Τὸ Ἀρχαῖο Θεᾶτρο στὴ Νέα Ἑλληνικὴ Σκηνή» (1817 - 1972) τόμ. Α', Ἀθήνα, 1976, σελ. 289: «... ὁ κ. Νίκος Σ. Νικολαΐδης πού ἱδρυσε καὶ διατηρεῖ στὴ Λεμεσό μιὰν ἀξία Θεατρικὴ Συλλογὴ καὶ Βιβλιοθήκη». Ἀλλὰ καὶ στὴν ἰδιαίτερη ἀλληλογραφία μὲ τὸ Σιδέρη, πού φυλάγεται στὸ εἰδικὸ φάιλ, ὑπάρχουν χαρακτηρισμοὶ πολὺ δηλωτικοὶ σὰν τοὺς ἐξῆς: «Πάρα πολὺ ἀγαπητὲ φίλε καὶ συναθλητῆ στὴ διατήρηση τοῦ θεατρικοῦ παρελθόντος κ. Νίκο Σ. Νικολαΐδη», «Χαίρω νὰ βλέπω ἓνα εὐγενικὸ πρόσωπο, τὸ δικό σας πού ἡ καρδιά του πάλλει στὸν ἴδιο ρυθμὸ μὲ τὴν δική μου στὴ φροντίδα νὰ διατηρηθῇ τὸ φευγαλέο θεατρικὸ παρελθὸ», καὶ ἄλλα. Ἡ ἀξία τῆς συλλογῆς αὐτῆς φάνηκε τελευταία μὲ τὴν ἐκθεση ἐνὸς μικροῦ μέρους της κατὰ τὴ διάρκειά του «Φεστιβάλ Λεμεσοῦ» (1976) μὲ τίτλο «Ἐνας αἰώνας Θεάτρου στὴν Κύπρο». Μὲ τὸν τρόπο πού τακτοποιήθηκαν τὰ ἐκθέματα στὴν «Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη» (κι' ἄς ἦταν μικρὸ μέρος τῆς συλλογῆς) ἔδωσε τὴν εὐκαιρία σὲ ὅλους, εἰδικούς καὶ μὴ εἰδικούς, νὰ ζυγίσουν τὴ σημασία ἐνὸς τέτοιου συλλεκτικοῦ μόχθου. Χαρακτηριστικὰ ὁ συλλέκτης συνόψισε τὴν προσπάθειά του μὲ τὰ ἐξῆς λίγα λόγια:

«Εἶναι μεγάλη ἡ συγκίνησή μου γιὰ τὴ σημερινὴ ἐκδήλωση, γιατί ἀποτελεῖ ἀναγνώριση τοῦ ἔργου μᾶς ὀλόκληρης ζωῆς.

Πράγματι μοῦ στοίχησε πολλοὺς κόπους, πολλοὺς μόχθους, πολλὰ ἐξόδα ἢ κατάρτιση τῆς Θεατρικῆς μου Συλλογῆς.

Εὐχομα: νὰ μπορέσω νὰ ὀλοκληρώσω...»

Σ' αὐτὴ τὴν ἐκθεση εἶχε ἐπιδειχθῆ κι' ἓνα ἔγγραφο «Ὀνομαστικοὶ πίνακες προσωπικοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου 1930 - 1936» ἀπὸ τὸ ὁποῖο μεταφέραμε ἐδῶ τὶς σελίδες 5, 15, 17.

Ἀπὸ τὴν ἐκθεση στὴ «Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη» Λεμεσοῦ.

Μαρίνα Κοτοσύγγη

Γιὰ τὴ Μαρίνα Κοτοσύγγη, αὐτὸ εἶ ἀνδρικό
σοικημένο δέντρο δὰ μεσοποιεὶ τὴ γράφει ἕνα
εἰδικὸν: δάλασε τὸ εἰδικὸν αὐτὸ ἢ ἰσορροπίας
ἢ διαθετικῆς — ἢ ἰσορροπία τῆς διατριπτικῆς
δυστάδεας — τῆς ἰδιωτικῆς προστάδεας! Ἄν
τὴν κοίτης ἡρωικῆς αὐτῆς τῆς προστάδεας δὰ
τὴν ἀδελφότητος. Ἦχει κοίτη ζεδερίασει καὶ
δὲ δρος. δὰ εἶναι γέρο ἂν τὴν κοίτης μα-
τορικῆς. Ἡ Μαρίνα διαβίνα, ἐπιχρῶμα,
ἰσχυροματίας, ἐπιχρῶμα αἰσιοδοξίας, εἶνα
μεγαλὰ ἐνέφεια. Ἡ Μαρίνα ἐνοικεῖ
— σοφίερο ἀπὸ τὴν σοφία δατικῆς.
Ἡ Μαρίνα δειμονικῶς παραδόσει. Ἡ ἀφ-
δρασε τῆς Μαρίνας μὴς ἔπεισε ἢ
ἀγαθῶς τὴν ἔξυμικὴ γέρο. τὴν
τὴν κακοίτη.

Μετὰ τὴν γοργὴ γοργὴ ἔχνη δὲ γέ-
νεται. Γίνεται ἔχνη γὰρ ἢ γοργὴ...
τοὺ γοργεῖ. ~~ἔχνη~~

Ἡ Αρκελὴ ΚΑΜΗΤΑΝΗΣ

στὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς «Θεατρικῆς Συλλογῆς» τοῦ στο ἀνθρωπίνως προβλεπτό διηγε-
κὲς, τότε πρέπει οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου καὶ τῶν καλῶν γραμμάτων ν' ἀποκαλυ-
φθοῦν μυστὰ του.

Προσωπικὰ μὰς ἐνδιαφέρει ἡ ἐπίσημη κατοχύρωση τῆς συλλογῆς αὐτῆς ἀπὸ ἐ-
πίσημο κρατικὸ σῶμα ἢ πολιτιστικὸ φορέα. Ὁ συλλέκτης πολλὰ σκοπεύει: γιὰ νὰ
ἐξασφαλίσῃ αὐτὸ τὸ ἔργο ζωῆς. Ἀλλὰ ἡ ἐπίσημη κατοχύρωση θὰ ἀξήσῃ τίς προσ-
φορὲς ὕλικου στο μέλλον ἀπὸ ἄλλους, αὐτὲς ποὺ τῶρα πραγματοποιοῦνται μετὰ τίς φιλι-
κὲς σχέσεις τοῦ συλλέκτη καὶ ποὺ στο μέλλον θ' ἀνασταλοῦν ὑποχρεωτικὰ.

Β ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΣΚΗΝΗΣ

Α.Α.	Όνοματεπώνυμον	Ίδιότης	Διεύθυνσις	Αριθμός Τηλεφώνου	Ημερομηνία Εισόδου εις δηρυσίαν	Μισθός	Παρατηρήσεις
1	Δ. Ροντήρης	Σκηνοθέτης	Βερανζέρου 47	31-161	1. 6.1933	11.500	
2	Άντ. Φωκάς	Βοηθός Σκ.	Φιλοχώρου	22-801ΔΤ	1.11.1931	7.000	
3	Ν. Παπαγεωργίου	Δ) ντής Σκην.	Ξεν. Λούβρ	23-537	14.11.1931	6.000	
4	Μύρ. Ρούσσο	Υποβολεύς	Κολωνού 45		16.11.1931	8.000	
5	Α. Αγαγιάννης	Όδηγ. Σκηνής	Πειραιώς 71		16.11.1931	4.600	
6	Κ. Μιχαηλίδης	Βοηθός	Μενάνδρου 69		1. 1.1934	2.000	
7	Θ. Παπαδόπουλος	Μηχανικός Σκ.	Ζαχαρίτσα 42		1. 2.1932	5.000	83.33 δι' έκαστ. άπογ.
8	Α. Παπαδόπουλος	Βοηθός	Καρύων 7		13. 6.1932	3.000	50.— » »
9	Σπ. Ντίνος	»	Άμβλείας 8		13. 6.1932	3.000	50.— » »
10	Κ. Σούκουλης	»	Τριπόδων 32		13. 6.1932	3.000	50.— » »
11	Μ. Σκούτος	Ήλεκτρολόγος	Άριστείδου 40 Χ.		1.10.1932	3.500	58.33 » »
12	Μ. Λέβενιχ	»	Κλεοπάτρας 8 Καλ.		1. 1.1932	3.600	60.— » »
13.	Δ. Καλαντζόπουλος	»	Νέα Φιλαδέλφεια		1. 4.1935	3.500	58.33 » »
14	Άρ. Άθανασίου	»	Ποπλίου 14		1. 3.1932	3.000	50.— » »
15	Ί. Κουτσιδάκης	»	Άγ. Πάντων 97 Χαρ.		15. 5.1933	2.400	40.— » »
16	Χρ. Ταβουλάρης	Φροντ. Ίματιοφ.	Κολωνού 45		1. 1.1931	6.000	100.— » »
17	Α. Ταβουλάρης	Βοηθός	Ίσμήνης 38		1. 6.1932	3.000	50.— » »
18	Γ. Θεοδωρίδης	»	Δωδεκανήσου 13 -Βύρωνα		1. 1.1936	2.500	— » »
19	Α. Σταυρόπουλος	»	Άκομινάτου 5		1. 6.1932	2.400	40.— » »
20	Δ. Άναπλιώτης	Κουμωτής	Κουμουνδούρου 21		1.10.1932	7.000	— » »
21	Μ. Σακκάς	Άποθηκάριος	Άσουργς 5		1. 6.1932	2.000	— » »
22	Π. Μαστρόπουλος	»	Μεθώνης 40		10. 9.1934	2.000	— » »

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Α.Α.	Όνοματεπώνυμον	Ίδιότης	Μισθός	Παρατηρήσεις
1	Θεόδωρος Συναδινός	Διευθυντής Σχολής	4.000.—	
2	Ήλιος Βουτιερίδης	Καθηγ. Ίστορίας Θεάτρου	3.000.—	
3	Αιμίλιος Βεάκης	Καθηγ. Ύποκριτικής	3.000.—	
4	Νικ. Παπαγεωργίου	» »	3.000.—	
5	Δ. Ροντήρης	» »	3.000.—	
6	Κ. Πράτσια	Καθηγήτρια Ρυθμικής	2.500.—	
7	Α. Αναγιάννης	Ύποβολεύς	1.200.—	
8	Κ. Ωμορφοπούλου	Καθαρίστρια	300.—	

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

A.A.	Όνοματεπώνυμον	Ίδιότης	Διεύθυνσις	Αριθμός Τηλεφώνου	Ημερομηνία Εισόδου εις Υπηρεσίαν	Μισθός	Παρατηρήσεις
1	Παῦλος Νιρβάνας	Μέλος	Ἐφ. Ἑστία	20-481	20. 6.1930	4.000	Μέχρι 1.2.1932 ἦτο μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς.
2	Θ. Συναδινός	»	Παπαρρηγοπούλου 4 Μαυρομιχάλη 20	21-774 20-242	20.12.1930	—	
3	Γρ. Ξενοπούλος	»	Εὐριπίδου 42		27. 2.1932	4.000	
4	Κ. Μπασσιᾶς	Εἰσηγητῆς ἐπὶ τοῦ Δρα- ματολογίου.	Θήρας 92		4. 7.1930	7.000	Μέχρι 30.12. 1934 ἦτο Γραμματεὺς τοῦ Θεάτρου. Ἀπὸ 5 Ὀκτωβρίου 1935 Εἰσηγητῆς Δραματολ.

ΤΥΠΟΙΣ: «ΘΕΟΠΡΕΣΣ» ΛΤΔ. Τηλ. 44940 - Λευκωσία